مجله اقتصادی
شماره‌های ۱ و ۲، فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۲، صفحات ۵۲- ۴۵

نکاتی درخصوص اهمیت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و مزایا و معایب آن

علیرضا نظری
دانشجوی دکترای اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی
nazari_aa@yahoo.com

ایمان فدایی
کارشناس‌ارشد اقتصاد
iman.fadaei@gmail.com

سعید تقی‌ملایی
دانشجوی دکترای اقتصاد دانشگاه تهران
saeed.tmollaee@yahoo.com

افزایش نقش تجارت بین‌الملل در عرصه اقتصاد و همچنین افزایش جریان سرمایه بین کشور باعث ارتقای نقش بازارهای مالی بین‌المللی در تأمین مالی شده است. این در حالی است که کشورهای مختلف به‌طور معمول از استانداردهای متفاوتی در ارائه صورت‌های مالی بهره می‌گیرند وجود این تفاوت‌ها در نحوه گزارشگری مالی می‌تواند به‌عنوان عامل محدودکننده دسترسی سرمایه‌گذار به موقعیت‌های بیشتری برای سرمایه‌گذاری و به تبع آن کاهش استفاده از سرمایه قلمداد گردد. باتوجه به این موضوع استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی با هدف فراهم کردن چارچوب استاندارد جهانی برای چگونگی آماده‌سازی و آشکارسازی اطلاعات صورت‌های مالی تهیه شد. انتظار بر آن است که بکارگیری چنین استانداردهایی در سطح بین‌المللی، کاهش هزینه مقایسه صورت‌های مالی و موقعیت‌های مختلف سرمایه‌گذاری و همچنین افزایش کیفیت اطلاعات دریافتی از صورت‌های مالی را درپی داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: گزارشگری مالی، استانداردهای گزارشگری مالی، صورت‌های مالی، تقارن اطلاعات.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

۱. مقدمه

با گسترش تجارت جهانی، نقش و اهمیت آن در اقتصادها افزایش یافته و کشورها پیوسته سعی در فراهم ساختن شرایط و ایجاد زمینه مساعد برای بهره‌مندی از منافع بسیار آن داشته‌اند. از جمله پیامدهای گسترش تجارت جهانی افزایش نقش شرکت‌های چندملیتی در کشورها در کنار گسترش بازارهای مالی به فراتر از مرزها بوده است که این امر نقش و اهمیت گزارشگری مالی را دوچندان می‌کند. با توجه به این موضوع، سهولت دسترسی به هنگام و قابل مقایسه به اطلاعات و گزارش‌های مالی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار شده است. این مسئله برای سرمایه‌گذاران اهمیت فراوانی دارد چراکه سرمایه‌گذاران همواره تمایل دارند تا سرمایه‌های خود را در جایی بکار گیرند که بالاترین بازدهی را از آن کسب کنند و این مهم برای آنها فراهم نمی گردد مگر آنکه آنها به اطلاعات مالی شفاف، به‌هنگام و قابل مقایسه دسترسی داشته باشند. بر این اساس و در این راستا وجود استانداردهای مشخص و تعریف شده برای گزارش صورت‌های مالی در سطح بین‌المللی نه‌تنها هزینه‌های ارزیابی صورت‌های مالی را کاهش می دهد بلکه به رفع عدم اطمینان ناشی از نبود شفافیت خواهد انجامید که این امر نیز نقش مهمی در تخصیص هرچه بهتر منابع مالی در سطح بین‌الملل خواهد داشت.

۲. استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی

شفافیت در بازارهای مالی و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و صاحبان شرکت‌ها از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رابطه با عملکرد مناسب تخصیصی بازارهای مالی است. انتخاب زیانبار[1] و خطر صداقت[2] دو مشکل اساسی حاصل از عدم تقارن اطلاعاتی بین خریداران و فروشندگان ابزارهای مالی است که اغلب موجب کاهش تمایل سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری و همچنین عدم توانایی صاحبان بنگاه‌ها برای تأمین مالی مناسب شده و در نتیجه سبب ناکارامدی بازارهای مالی در تخصیص وجوه خواهند شد. انتخاب زیانبار هنگامی بروز می‌کند که یک فرد قبل از مبادله اطلاعات بیشتری در مورد یک سهام یا هر ابزار مالی دیگری دارد، در این حالت شخص کم‌اطلاع با خطر خرید یک ابزار مالی پر ریسک و کم بازده روبرو خواهد شد. همچنین خطر صداقت نیز مربوط به زمانی است که رفتار وام‌گیرنده بعد از مبادله در بازار مالی تغییر کرده و از این طریق ریسک سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد. در هر دو حالت، اطلاعات نامتقارن موجب می‌گردد تا بازار به‌خوبی کار نکند. از این رو

1. Adverse Selection
2. Moral Hazard

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

همواره یکی از دغدغه‌های دولت‌ها وضع مقررات مناسب برای نهادهای مالی به‌منظور کاهش ریسک سرمایه‌گذاری و افزایش شفافیت در بازارهای مالی بوده است.

جریان سرمایه بین کشورها و اهمیت تأمین مالی از طریق بازارهای مالی بین‌المللی موجب شد تا اطلاعات نامتقارن در سطح بین‌المللی نیز مورد توجه قرار گیرد. کشورهای مختلف در شرایط عادی استانداردهای متفاوتی برای محاسبه سود و ارائه صورت‌های مالی دارند که حاصل این امر وجود تفاوت‌های قابل توجه در نحوه گزارشگری مالی است. نحوه گزارشگری مالی و چگونگی ارائه اطلاعات مالی تأثیر بسزایی در اطمینان‌بخشی به سرمایه‌گذاران و افزایش شفافیت دارد. وجود تفاوت‌ها در نحوه گزارشگری مالی می‌تواند به عنوان عامل محدودکننده دسترسی سرمایه‌گذار به موقعیت‌های بیشتر برای سرمایه‌گذاری و به تبع آن کاهش استفاده مطلوب از سرمایه قلمداد گردد.

صورت‌های مالی که با استفاده از مجموعه‌ای از استانداردهای حسابداری مشترک ارائه شوند، می توانند سرمایه‌گذاران را در فهم بهتر شرایط مختلف سرمایه‌گذاری یاری کنند و این امر می‌تواند موجب اطمینان برای سرمایه‌گذاران درخصوص اعتبار صورت‌های مالی شود و موجبات جذب سرمایه از بازارهای سراسر دنیا با هزینه‌های کمتری را فراهم نماید، اما در صورت یکسان نبودن صورت‌های مالی، سرمایه‌گذاران در سطح بین‌المللی مجبورند برای درک بهتر اسناد مالی هزینه‌های زیادی را به منظور برگرداندن مفاهیم صورت‌های مالی در جهت بهبود قابلیت مقایسه متحمل شوند. از این رو استانداردسازی گزارشگری مالی در سطح بین‌المللی موجب می‌گردد تا شفافیت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی میان کشورهای مختلف ممکن شود.

با توجه به مباحث و نکات فوق، هیأت استانداردهای حسابداری (IASB) استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) را با هدف مشخص‌نمودن یک مجموعه مجزا و منحصر به فرد در حوزه استانداردهای حسابداری با کیفیت مطلوب و قابل اجرا در سطح بین‌المللی، هماهنگ نمودن استانداردهای حسابداری مالی در قالب استانداردهای بین‌المللی حسابداری و تقویت کاربردهای این استانداردها ارائه نموده است.

بین سال‌های (۲۰۰۰-۱۹۷۳) استانداردهای بین‌المللی توسط کمیته استانداردهای حسابداری بین‌المللی (IASC) که در سال ۱۹۷۳ توسط حسابداران حرفه‌ای استرالیا، کانادا، فرانسه، آلمان، ژاپن، مکزیک، هلند، انگلستان، ایرلند و آمریکا تأسیس شده بود وضع می‌شدند. در این مدت مقررات IASC با عنوان استانداردهای حسابداری بین‌المللی (IAS) نامیده می‌شد. از آوریل ۲۰۰۱ این وظیفه به سازمان جدید IASB که یک نهاد مستقل در لندن است واگذار شد. IASB قوانین

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

خود را تحت عنوان استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی (IFRS) نامید، هر چند قوانین وضع‌شده توسط IASC نیز همچنان مورد قبول این سازمان بود.

هدف استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی (IFRS) فراهم نمودن چارچوب استاندارد جهانی برای چگونگی آماده‌سازی و آشکارسازی اطلاعات صورت‌های مالی است. بکارگیری چنین استانداردهایی رویه‌های حسابداری را از طریق استفاده از یک زبان مشترک آسان می‌سازد. انتظار بر آن است که بکارگیری (IFRS) در سطح بین‌الملل برای سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی از نظر کاهش هزینه مقایسه، موقعیت‌های مختلف سرمایه‌گذاری و افزایش کیفیت اطلاعات دریافتی از صورت‌های مالی شرکت‌های مختلف، مفید و قابل استفاده باشد. همچنین، شرکت‌ها نیز از تمایل بیشتر سرمایه‌گذاران برای تأمین سرمایه و وجوه مالی سود خواهند برد. همانطور که بیان شد، سرمایه‌گذارانی که قصد سرمایه‌گذاری در خارج را دارند نیاز به اطلاعاتی قابل اتکا، شفاف و قابل مقایسه بین حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری دارند که این نیاز نیز از طریق بکارگیری این استانداردها رفع خواهد شد. ازاین رو در حال حاضر بیش از ۱۰۰ کشور چنین استانداردهایی را برای ارائه گزارش های مالی خود برگزیده یا شرایط لازم برای بکارگیری آن‌را فراهم نموده‌اند.

۳. مزایا وچالش‌های بکارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

۳-۱. مزایا

مزایای بکارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌طور کلی مرتبط با جنبه‌های شفافیت، همخوانی و سازگاری صورت‌های مالی و کاهش موانع ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی در حوزه تأمین مالی می‌باشد. به‌طور خاص مهم‌ترین مزیت‌های حاصل از بکارگیری این استانداردها را می‌توان در قالب افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی، افزایش شفافیت و دقت گزارشگری مالی و کاهش هزینه‌های تطبیق صورت‌های مالی بیان نمود که در ذیل درخصوص هریک توضیح مختصری ارائه می‌شود:

۳-۲. افزایش قابلیت مقایسه صورت‌های مالی

یکی از مهم‌ترین اهداف استانداردسازی گزارشگری مالی، افزایش امکان مقایسه صورت‌های مالی است. وجود مجموعه‌ای از استانداردهای سطح بالا منجر به کاهش هزینه‌های دسترسی به بازارهای سرمایه در سراسر جهان شده و از این جهت سرمایه‌گذاران را منتفع می‌نماید. در حال حاضر با گسترش چشمگیر ارتباط از طریق دنیای وب، گزارشگری مالی از راه دور در حال رواج یافتن بوده و سرمایه‌گذاران فارغ از محل سکونت خود امکان دسترسی به گزارشات مالی شرکت‌ها را یافته‌اند. این

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

در شرایطی است که در صورت عدم وجود استانداردهای بین‌المللی حسابداری، مقایسه صورت‌های مالی سایر کشورها بسیار مشکل شده و در موارد زیادی امکان‌پذیر نمی‌باشد. از سوی دیگر، اگر تفاوت عمده‌ای در نحوه گزارشگری مالی مابین کشورها وجود داشته باشد، در صورت عدم وجود استانداردهای بین‌المللی حسابداری برای آگاهی از صورت‌های مالی شرکت‌های خارجی نیاز به شناخت از نحوه تدوین گزارشات مالی در سایر کشورها وجود دارد که در صورت عدم این شناخت، آگاهی از صورت‌های مالی این شرکت‌ها عملاً منتفی می‌شود.

۳-۳. افزایش شفافیت و دقت گزارشگری مالی

استفاده از استانداردهای بین‌المللی حسابداری توسط حسابداران خبره در سراسر جهان سبب می‌شود تا نقاط ضعف و قوت این استانداردها کاملاً آشکار شده و با برطرف نمودن ایرادات آن بر کیفیت و شفافیت گزارشگری مالی افزوده می‌شود. همچنین با توجه به بالاتر بودن دقت و جامعیت استانداردهای بین‌المللی حسابداری نسبت به گزارشگری مالی داخلی این انتظار وجود دارد تا با آگاهی به موقع از وضعیت مالی بتوان از بروز بحران مالی جلوگیری نمود. اطلاعات صحیح مالی از وضعیت شرکت‌ها می‌تواند در ارزیابی صحیح از وضعیت مالی و در نتیجه کاهش ریسک سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران مؤثر باشد. باید توجه داشت که این امر برای سرمایه‌گذاران خرد که اتکای بیشتری به گزارشات مالی دارند از اهمیت بیشتری برخوردار خواهد بود.

۳-٤. کاهش هزینه‌های تطبیق صورت‌های مالی

استفاده از استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی و ایجاد ساختار یکسان برای تهیه گزارش‌های مالی در سراسر جهان و به‌تبع آن افزایش امکان مقایسه گزارش‌های مالی در سایر کشورها علاوه بر کاهش هزینه تطبیق، اسباب اتخاذ تصمیمات مناسب‌تر را برای آنها فراهم خواهند کرد. ضمناً این هماهنگ‌سازی در کاهش هزینه‌های مربوط به آموزش و تهیه سیستم‌های اطلاعات مالی نیز نقش بسزایی را ایفا خواهد نمود.

٤. چالش‌ها

در کنار مزایایی که استفاده از گزارشگری مالی بین‌المللی دارد، چالش‌ها و مشکلات مترتب بر بکارگیری آن نیز می‌بایست مورد توجه قرار گیرد که در ادامه به مهم‌ترین این چالش‌ها اشاره خواهد شد.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

٤-١. استفاده از ارزش منصفانه

استفاده از بهای تمام شده، روشی است که به‌صورت سنتی مورد استفاده حسابداران قرار می‌گیرد، اما استانداردهای گزارشگری مالی روش ارزش منصفانه را جایگزین این روش حسابداری می‌کند. این اعتقاد در بین طرفداران استفاده از ارزش منصفانه وجود دارد که باید گزارشات مالی آینده‌نگر باشند و بتوانند به سرمایه‌گذار در تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری خود در آینده یاری رسانند، اما اطلاعات روش بهای تمام شده گذشته‌نگر بوده و نمی‌تواند این مقصود را برآورده سازد. البته همواره بر ویژگی‌های قابلیت اتکا و بی‌طرفانه بودن روش بهای تمام شده تأکید وجود دارد. در کنار این موارد سؤالاتی نیز در مورد ارزش منصفانه وجود دارد: ارزش منصفانه واقعاً برای چه افرادی منصفانه است؟ یا اثر حسابداری ارزش منصفانه بر ذینفعان گسترده‌تر و بر کل اقتصاد چیست؟ اینها از سؤالاتی است که به آسانی نمی‌توان به آنها پاسخ داد.

٤-٢. شرایط اقتصادی و سیاسی نامشابه

استفاده از استانداردهای گزارشگری هماهنگ و یکسان سبب می‌گردد تا از خاصیت انعطاف‌پذیری حسابداری کاسته شود. استفاده از استانداردهای حسابداری نمی‌تواند برای تمام جوامع با شرایط اقتصادی، سیاسی، قانونی، فرهنگی و محیطی متفاوت مناسب باشد. شرایط بازارهای مالی و به‌ویژه بورس در کشورهای توسعه یافته‌ای مانند کشورهای عضو اتحادیه اروپا و کشور آمریکا با کشورهای در حال توسعه مانند کشورهای افریقایی بسیار متفاوت است. اگرچه در حال حاضر اقتصاد جهان در حال حرکت به سمت جهانی‌سازی است، اما باید توجه داشت که در بسیاری از کشورها همچنان بر اساس شرایط و موقعیت‌های خاص خود عمل می‌کنند. از جمله عواملی که موجب ایجاد تفاوت میان شرایط محلی و جهانی می‌شود می‌توان به میزان و ماهیت دخالت دولت در اقتصاد، سیستم‌های قانونی، مقررات مربوط به اوراق بهادار، عمق و ساختار بازارهای مالی و میزان مالکیت عمومی در برابر مالکیت خصوصی در شرکت‌ها اشاره نمود. با توجه به این موارد این ادعا که استانداردهای یکنواخت به تنهایی توانایی ایجاد گزارشگری مالی را داشته باشد جای تأمل است.

٤-٣. عدم حفظ منافع تمام گروه‌های ذینفع

در ارتباط با استفاده از استاندارد جهانی حسابداری ذینفعان بسیاری وجود دارند. شرکت‌های چند ملیتی، شرکت‌های کشورهای پیشرفته، سرمایه‌گذاران کشورهای پیشرفته، شرکت‌های کشورهای در حال توسعه و سرمایه‌گذاران کشورهای در حال توسعه از جمله ذینفعان اصلی استفاده از استانداردهای گزارشگری

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

مالی هستند. هر یک از این گروه‌ها دارای منافعی هستند که بعضاً در یک راستا نیستند، اما نکته حائز اهمیت آن است که تدوین استانداردهای حسابداری بیشتر در جهت حفظ منافع شرکت‌های چندملیتی و جامعه سرمایه‌داری آمریکا بوده و کمتر به حفظ منافع شرکت‌ها در کشورهای در حال توسعه توجه شده است، زیرا به‌دلیل فشارهای شرکت‌های چندملیتی و نیز سرمایه‌گذاران آمریکا بر کمیسیون بورس اوراق بهادار آن کشور استانداردهای تدوین شده این کمیسیون در راستای استانداردهای حسابداری آمریکا تدوین شده است. شاید بتوان این استانداردها را در راستای گسترش سلطه آمریکا بر ساختار مالی سایر کشورها دانست.

۵. نتیجه‌گیری

با گسترش روزافزون تعاملات اقتصادی در سطح بین‌الملل و لزوم توجه به اهمیت جریان سرمایه، معرفی استانداردهای مناسب برای گزارشگری مالی در سطح بین‌المللی به‌منظور افزایش شفافیت و دقت و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی و کاهش هزینه‌های مربوط به گردش اطلاعات مالی گام مهمی است تا بتوان شرایط مساعد برای تخصیص مناسب منابع مالی در سطح بین‌المللی را فراهم نمود. با این حال استفاده از استانداردهای گزارشگری مالی به دلایلی همچون یکسان نبودن شرایط اقتصادی و سیاسی کشورهای مختلف و یا تقابل منافع گروه‌های مختلف ممکن است در عمل با مشکلاتی روبرو باشد.

منابع

کیهان، مهام، فرج‌زاده، علی‌اصغر و علیرضا آقایی‌قهی، *مزایا و معایب بکارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌عنوان استانداردهای ملی حسابداری*.

فروغی، داریوش و مجید اشرفی، *استانداردهای جهانی حسابداری: چالش‌ها و فرصت‌ها*، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

Paul, A. & Eddy Burks (2010), "Preparing for International Financial Reporting Standards", *Journal of Finance and Accountancy*.

Nara, Yoon. (2009)," Advantages and Disadvantages of Switching from U.S.GAAP to IFRS", Charles Center, Summer.

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]

[Downloaded from ejip.ir on 2026-10-31]